

ואני בד' אעלוזה

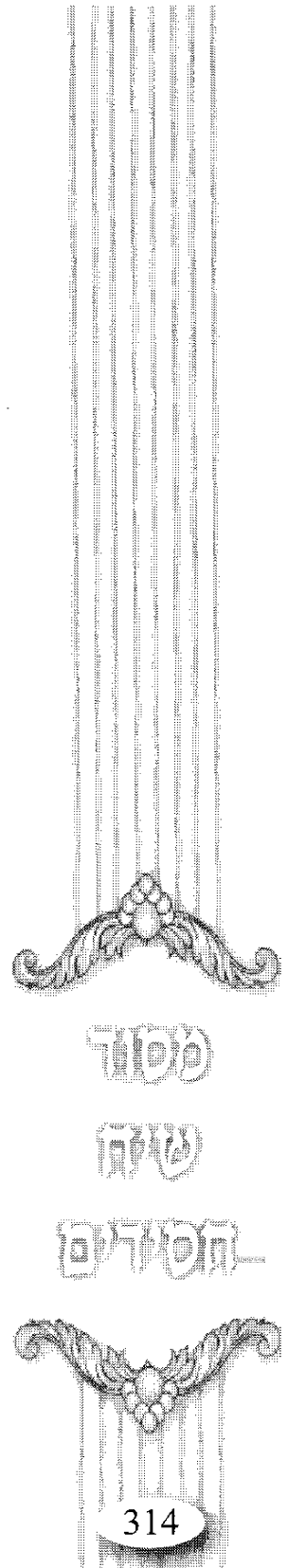
אשירה לה' הטוב

שעות מרובות חלפו על בני החבריא כשהם שרויים במתח גבוה: מוחין דגדלות. הסומק עלה בפרצופיהם. אימי התחיל בניגון עתיק והכל הצטרפו אליו. הלא זה ניגונו המלבב של הצדיק מבארדיטשוב רבי לוי יצחק זכותו יגן עלינו: "רבנו של עולם, אשירה לך א' דודעלע... דו, דו, דו, .. מזרח דו, מערב דו, צפון, דרום, מעלה ומטה, דו... אַז ס'איז מיר גוט איז דאָך דו... און טאָמער חלילה להיפך, איז דאָך ווייטער דו, און אַז דו איז דאָך גוט..."

שרו כולם בהשתפכות הנפש, בדביקות, ברגש וכיסופים רוויי אמונת־אומן שגאו ושטפו מעבר כל גדות הנשמה. כשהפסיקו לשיר ישבו הלאה מהורהרים בעינים עצומות. ריסי העינים היו עדיין מלוחלחות. דומיית קודש שררה בין כתלי הביקתה. איש מבין הנוכחים לא ההין להפר אותה. לבסוף פנה מישוהו אל ראש החבריא שיגיד מה. "זאָגט נאָך עפעס" הפציר בו. ולא הוצרך להרבות במאמצים כדי לדובבו. המלים קלחו מפיו כמרגליות הנושרות מתוך אוצר סמוי שנפרצה בו פירצה...

כנגד יצה"ר ותחבולותיו

"ענין זה שעסקנו בו מקודם" אמר "הנו מגופי תורה" והצביע על דברי ה"אור החיים" הק' (בפרשת עקב) בפסוק "וזכרת את ד' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל", ש"צריך לתת לבו על טובתו כי מה' היתה לו, ודבר זה

יעירהו תמיד להכיר בוראו והשגחתו עליו; ותחילת תחבולות יצר האדם הוא להשכיחו דבר זה, ודרך זה יכנס לאבדו. הא למדת, שזכירה זו גדר גדול לעבודת ה', ומחסרונה ידיחנו השטן ממדרגה למדרגה למטה ממנה, כי "אם תשכח שד' הוא המיטיב לך, סופך שתשכח את ד' (לגמרי) וסופך ללכת אחרי אלהים אחרים רח"ל, ולא במחשבה לבד אלא במעשה..."

הבה ניזכר ברבי שמואל מלונא זצ"ל (ר' שמואל'טשי לונער"), איש צדיק מגדולי תלמידי הרבי מקוברין זי"ע, והרבי הראשון מסלונים זי"ע. פעם ארע לו נס וחסד בהשגחה פרטית מופלאה. והיה מספר כל הענין פעם אחרי פעם לכל מי שהגיע אל מעונו, מבלי להתעייף, עד שהיה כמעט לזרא בעיני בני משפחתו, וביקשוהו שיפסיק. עמד ר' שמואל'טשי ופירש להם: "דעו, יש יצר-הרע מיוחד שיוצרו ית"ש הועיד אותו לכתחילה לתפקיד זה, דהיינו, לנסות להשכיח מלבבות בני אדם את חסדי השם וטובו שעשה עמהם – כי על כן לא פסיק פומי מלשנן שוב ושוב את מה שהתרחש עמדי בהשגחה פרטית מופלאה... חלילה לשכוח..."

שמור מכל עון ועונש ומכשול

ובאיגרת ערוכה מרבי משה מידנר לאחיו רבי אהרן ז"ל, שהתגורר בטבריה, כתב ששמע מפי זקנם היסוה"ע בלשון זו: "כמדומה, אם היה איש יהודי מתהלך תמיד כשהוא מהלל ומשבח במחשבתו את ד' על רוב חסדיו וטובותיו, וישמח בד' ויודה לשמו, לא היה בא מעולם לידי שום עבירה, והיה ניצול מכל רע". חזק והתחזק אחי, הוסיף רמ"מ, להודות להקב"ה בלב שמח על החסדים שעושה עמך בלי שיעור, ולצעוק בקולי קולות, מהולל שם ד', אינני כדאי ואינני ראוי לכל החסדים והטובות שגומל אותי, ואין זה כי אם מצד רחמנותו ית"ש שהיא לאין שיעור.

"ודבר זה, הנהגה זו, היא כיתד בל ימוט!"

כלום אפשר אחרת

וכבר היה מעשה בישיש ר' משה-מרדכי ב"ר יעקב דייקמאן ז"ל, איש פינסק, שהגיד והתבטא באזני אחד מצדיקי דורנו כהאי לישנא: "איש זקן אנכי..."

עלי להתכונן כבר ללכת בדרך כל הארץ, אך אין בלבי שום מורא ופחד... אינני חושש פן יוליכוני לגיהנום, חלילה... כי זה לי קרוב לתשעים שנה בלי-הפוגה שהקב"ה שופע אלי רק טובו וחסדו... אך טוב וחסד רודפים אותי כל ימי חיי... וכי סלקא דעתך שבדיוק עכשיו הוא ית"ש יחליף הנהגתו הטובה ויגמלני משהו לא-טוב... בטוח אני אשר גם בעלמא דקשוט יהי חסדו חופף עלי ורב טובו..."

ויהי כשמעו את הדברים, אמר הצדיק בפשיטות, יהודי שאכן חי תמיד בהרגשה כזאת, בודאי כך ישפטו אותו גם בפמליא של מעלה – לא יתכן כלל לנהוג אחרת עמו.

וכך הוה מרגלא בפומיה דאדמו"ר מהרש"נ זי"ע בכל זמן ועידן: "אדם שהוא מאושר פה עלי אדמות, דהיינו שהנו מרוצה מהנהגת ה' עמו איך שהיא, גם השי"ת מאושר עמו, וגם כשיבוא לשמים תמיד יהיה מאושר..."

[אח"י 1234567]

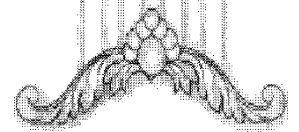
ואתה אמרת היטב – איטיב עמך

כאן ביקש אחד האברכים את רשות הדיבור, כשהוא מתבייש כלשהו, ויאמר: הניחו לי ואחזור פה על דברים ידועים של הרבי ר' אשר הגדול מסטולין זי"ע, שהיה מבאר כי על איש יהודי להיות שבע רצון בכל הזמנים ופיו מלא תהלה לקוב"ה על רוב חסדיו. אם שואלים אותו לשלומו ומצבו, לבריאותו, או לפרנסתו, ראוי שיענה ויאמר: "טוב, ברוך השם!" ואם מקודם לא היה מצבו שפיר, עליו להגיד: "הוטב לי, ברוך השם!" אפילו עדיין לא הוטב לו.

"אם אתה עושה כן" הסביר הצדיק "ימדוד לך הקב"ה מדה במדה וייטב לך באמת, שהרי לא יתכן להשאירך כוזב. ילד המתפאר באביו כי טוב ורחום הוא, וכי סברא שיבוא אביו ויכחישו לאמור: "לא, אינני טוב" – חס וחלילה!

והיה רבי אשר הגדול מלביש הוראה זו בלשון הכתוב (פ' וישלח): "ואתה אמרת היטב" – אם תרגיל לשונך לומר על מצב בריאותך וכל שאר ענייניך שהם בטוב, שהיטבתי עמך – אזי באמת "איטיב עמך".

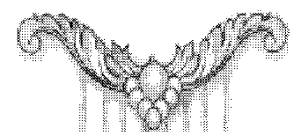
והלא כך שגור היה בפי חסידים הראשונים משמו של הצדיק מבארדיטשוב רבי לוי יצחק זי"ע, אשר כתב בספרו "קדושת לוי" מיסוד דברי הבעש"ט

מסוד

שיח

חסידים

בכתוב (תהלים קכא, ה) "ד' צלך", דכמו שהצל עושה מה שהאדם עושה, גם כמו שהאדם מתנהג למטה כך מנהיגין אותו מלמעלה, וכמו שהוא בוטח בד' שעושה וממלא כל צרכיו כן באמת נותן לו ד' כל המצטרך לו.

והרבי ר' שמואל מסלונים זי"ע היה אומר: כשקובעים בלב "כי טוב ד'", ממשיכים על ידי זה "לעולם חסדו", "ועד דור ודור אמונתו" (שם ק, ה).

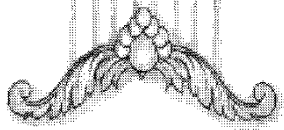
יסורים של אהבה

ביסורים של אהבה התייסרו אותם אנשי־מעלה מסוגם של רבי שמעיה הכהן מטבריה הנזכר ואחוזת מרעיו, יסורים כלילי אהבה בוערת לקוב"ה. נפשם היתה פשוטו כמשמעו חולת אהבה לאבינו שבשמים.

עתים שמעו אותם מדברים מעניני יסורים. יום אחד לפני הסתלקותו הזכיר רבי יהודה לייב זצ"ל את דברי הרמב"ן, אשר יסורי איוב במשך שבעים שנה אינם מגיעין לשעה אחת יסורי גיהנום, אלא שאדם הסובל יסורים בעוה"ז אפילו שעה אחת עולה לו כנגד כמה וכמה ימים בגיהנום. אדמו"ר ה"ברכת אברהם" זי"ע הוסיף משמו של ה"דברי שמואל" זי"ע, כי "שעה אחת של יסורי הנפש בעוה"ז עולה לחשבון ארבעים יום דיני גיהנום". ומה הם יסורי נפש? הפטיר ופירש משמו של הצדיק מרוז'ין זי"ע: כשיהודי עושה חשבון־הנפש ומתבונן כמה חסדים טובים גמל אותו הקב"ה, ואיך הוא נראה, ומצפונו מכהו, ורוחו נשברה, הרי אלו יסורי הנפש שייחשבו לו כנגד מ' יום דיני גיהנום.

הלה' תגמלו זאת

ישוב חוזרים אנו לסיפורי־תיאוריו של רבי יואל ברוכזון זכור לטוב, שבימי חורפו התאבק בעפר רגליהם של זקני החסידים בטבריה, שרידי בית לכוביטש קוברין וסלונים. אחד מהם היה רבי נחום אליהו ז"ל, איש בריסק, שעוד נסע בימי נעוריו אל מהר"מ מקוברין זי"ע ואל ה"יסוד העבודה" זי"ע. באברכותו התעסק לפרנסתו במסחר, ונסע תכופות לעיר לייפציג, בארץ אשכנז. בזקנותו, כשישב בטבריה, העלה זכרונות מן הימים ההם ובין־השאר הפליג בשבחו של יהודי פשוט וירא שמים שפגש שם, יהודי אלמוני.

פסוד

עלה

תסוד

הלה, רוכל במיני סדקית, עמד בגבורה ב"נסיונות" שניסהו יצה"ר, ורבי נחום אליהו תהה על קנקנו במה כוחו יפה. ויהי כאשר הסבו יחדיו בסעודת פורים, כשנכנס יין ויצא סוד, חקר ודרש מפיו על הדבר. סח לו האיש בתמימות: בכל לילה כשאקרא קריאת שמע שעל המיטה ואומר "בידך אפקיד רוחי", והרי אין אלו שעשועי־מילים בעלמא כי־אם דברים כהוייתם, הרי אני מוסר אז לרבש"ע פקדון את נשמתי, באותו רגע אומר אני להקב"ה: "אב רחום ואהוב, הנך גומל עמדי חסדים וטובות כל הימים ללא הפוגה, ואנכי שלא בטובתי מתנהג כלפיך שלא כראוי... אנא בטובך, במדה וידעת שביום מחר איטיב דרכי בבקשה השב לי שחרית את פקדוני (היא הנשמה), אך אם ידעת שלא איטיב ח"ו אנא אל תחזירו לי, אין זה כדאי לא בשבילי ולא בשבילך... אין זה מתקבל על הדעת שאתה, רבש"ע, תעשה עמדי אך טוב תמיד, ואנכי ח"ו אמרה את פיק, אהיה כפוי טובה..."

רבי צבי הירש לוריא ז"ל
בזקנותו

ובכל פעם שרבי נחום אליהו סיפר מחדש את העובדה הנזכרת, כשהגיע לדבריו הפשוטים של אותו יהודי באשכנז, געה בבכיה גדולה, ועיניו זלגו דמעות רותחות.

"ואנחנו האברכים סביבו" הפטיר רבי יואל "כשמענו את הדברים אחזתנו חיל ורעדה... מה נענה אבתריה..."

כי איך הגיד הרבי ר' נפתלי מרופשיץ זי"ע לאיש אחד שניצב לפניו נכלם במעשיו: "אמור נא, אלו רעות ח"ו עולל לך הקב"ה, שהנך מתנהג כלפיו כל כך לא יפה... הזוהי הכרת טובה... האם זה הגמול..."

והם הם הדברים שהגיד פעם ה"דברי שמואל" זי"ע לאברך חסיד ר' הירש'ל לוריא ע"ה מטבריה: "ראה נא שלא תישאר בעל־חוב לרבונו של עולם..."

ישמח ישראל
בעושי

פרק ראשון

אשרינו מה טוב חלקנו

שירת האושר

על-גבי ספסל עץ מיושן בשטיבל הקטנטן שנמצא בפינת רחוב רש"י, בדירתו של ר' ראוב'לי, נעמד לפתע הישיש רבי אברהם דוד מפאצעוויטש, היסה במועל-ידו את הקהל ופצח "סולו" בשירה וזמרה. החרוזים בידיש קלחו מפיו בעסיסיות מאין-כמותה: "זיצ'ן, זיצ'ן, זיבעציג זקנים אויף דעם ברעג פון ברוגעס / רופט זיך הופ איינער צום אנדערן, וואָס וועט זיין אַז משיח וועט קומען..." (= יושבים להם ע' זקנים על שפת הבאר, וזה אל זה שואלים, מה יהיה כאשר יבוא המשיח).

רבי אברהם דוד קויאט ז"ל

המלים בשיר הענוג מלבבות. מרטיטות. חרוזים ספוגי רגש, מעוררי געגועים וכיסופים, כל מלה ומלה פורטת על מיתרים עדינים בכינור הנפש, שזורים בתיאור חלומי מהופעת משיח צדקנו כשהוא רכוב על חמור לבן, שונאי ישראל נבלעים עד-ארגיעה עמוק בשאול אשר פעה פיה, ואנחנו שארית ישראל נשיש ונגיל "וואָס מיר זענען געבליבן ייד'ן". השיר מסיים בתרועת נצחון: אשרינו מה טוב חלקנו שאנו יהודים. אשרינו שקיבלנו את התורה. אשרינו שזכינו למתנה טובה היא שבת מלכתא. הלא זו אותה כלה נסוכה, בת-זוג לכנסת ישראל,

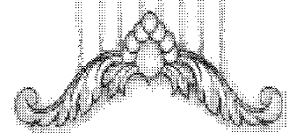
יפה מכל יופי וטהורה מכל טוהר: "שבת איז שיין, שבת איז ריין, שבת פאסט נאָר צו יידן אליין..."

החסידים שהקיפו את הישיש בעמידה היו כשיכורים ולא מיין. האושר של יהודים באשר הם יהודים צף וגאה בלבבות. שקט נעים השתרר בחדר לשעה קלה. גם בחוץ עטפה דומיית הלילה את כל היקום. ליל כוכבים בהיר. משפת הים הקרובה עלה שאון אדוות הגלים התכולים כהד חוזר, או כליווי־רקע מוזיקאלי, לשירת החדוה של הישיש שהגיע לכאן היישר מסיביר המושלגת, שם הועבד בפרך עשרות שנים ב"עוון" שמירת שבת ושאר מצוות – וליתר דיוק: ב"חטא" עצם היותו יהודי – "נגיל ונשיש כי יהודים אנחנו, חמדת הימים מתאימה רק לנו..."

כשסיים, נשארו הנלבבים על עמדם. התקבצו זה לצד זה, כשהעייפות מהם והלאה, ועיניהם המלוחחות תלויות איש ברעהו. ההרגשה היתה אחת לכולם: הבה ניאחז בהשראה־ממעל השופעת עלינו בהאי רעוא ולא ניתן לה להתפוגג. הבה נתפוס בקצה החוט, אשרינו שאנו יהודים, ונימשך בעזרתו אל הקודש פנימה, להיכלא גוואה, בו נקשרים ומתייחדים באהבה קודשא־ברוך־הוא וישראל זרע־רחומיו.

השמחה הגדולה: שלא עשני גוי!

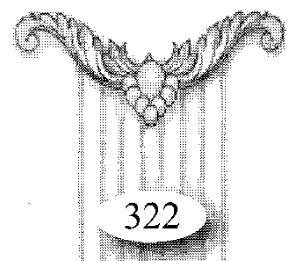
היו החסידים נותנים באהבה רשות זה לזה, כיאות למי שכל כוונתם להקדיש ליוצרים בנחת רוח, דהיינו, בנמיכות רוח (כלשון הכתוב מלאכי ב, ה: "ומפני שמי נחת הוא"). כל אחד היה בוש מפני עצמו להיות פותח ראשון. לבסוף קם אחד מתוכם שלא עצר ברוחו, הרהיב עוז, ויקרא: לא משלי אגיד, אלא מה ששמעתי מפי ה"זקנים". שנה אחת כשסיימו את ה"הקפות" בליל שמחת תורה, עמד ר' מענדל, כשכולו רווי עונג, ויקרא ברמה מאמר שהיה שגור על פיו משמו של הסבא קדישא מלכו־ביטש זי"ע: "אלמלי ידע איש יהודי, כמה הוא מאושר מחמת עצם היותו יהודי, וואלט ער צו שמאָלצ'ן געוואָר'ן מרוב שמחה". והיו הדברים מתוקים מדבש ונופת צופים. מסופר עוד, כי הצדיק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, כשאחד הביט לעברו בפליאה שהנו בריא ובעל־בשר,

מסוד

שבת

חסידים

פרק ראשון / אשרינו מה טוב חלקנו

הרגיש מיד כוונת עיניו ופירש לו: "תדע, כשאני משכים בכל בוקר ומברך 'שלא עשני גוי' הריני פשוט משמין מרוב הנאה, והריני מדושן עונג..."

בושה לחשוב על כך

"הניחוני", נשמע פתאום מן-הצד קול ענות גבורה, קולו של ר' זלמן לייב מסומיאטש – גם הוא מאלה ששרדו בנסים מזירת-הריקודין של הדובים הלבנים בקרח הסיבירי – "הניחוני ואספר לכם מה ששמעתי עוד ברוסיה מפי ר' יונה הכהן פולטאווער ז"ל המפורסם".

ר' יונה, חסיד שלהבת, בעל מסירות נפש, הצטיין כאחד מחייליו המסורים של הרבי הריי"צ מליובאוויטש זצ"ל. היה אומר: "יש בשמים היכל גדול ומפואר מאד, שמה מוכנים אוצרות של שכר-טוב כדי לשלם לכל יהודי עבור עצם היותו יהודי. מלבד השכר השמור לו בעד קיום המצוות בפועל, ובעד שאר מעשים טובים, יש שם שכר מיוחד על כך שהיה יהודי. אולם ההיכל הזה ריק ושומם... אף אחד אינו בא לשם כדי לקבל את שכרו... ובכלל לא עולה על דעת מישהו שמגיע לו שכר... כולם מתביישים... הלא פשוט בושה וכלימה

החסיד רבי מנדל וועג ז"ל, בשמחת נשואי נכדו, לימינו ה"נתיבות שלום" זי"ע

לחשוב על שכר בעד זה שאני יהודי... הלא זה שיא האושר שאפשר לחלום עליו, הרי כל כך טוב להיות יהודי, ועוד מגיע לי פרס עבור זה?!"

והלא כך אמרו צדיקים הקדמונים: כשיהודי מברך בשחרית "שלא עשני גוי", כל יהודי כמות שהוא, ראוי לו שיתמלא שמחה מעצם הדבר הזה, ולא יפסוק חוכא מפומיה כולי יומא!

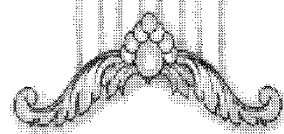
הלב עובר על גדותיו

וכבר היה מעשה, כשביקר פעם הצדיק רבי אשר מסטולין זי"ע בהיכלו של הסבא קדישא מהר"מ מלכוביטש זי"ע, הראהו מהר"מ שני "קוויטל'ך" שקיבל מאנשיו. באחד קבל ר' נחום שו"ב על גורלו, שבהניחו כל יום שחרית את התפילין-של-יד, מתלהב לבו ובווער כאש מפני קדושת המצוה, עד שאינו מסוגל להמשיך ולהניח את השל-ראש. ב"קוויטל" השני תינה את דאגתו מהר"מ מקוברין זי"ע, שהיה אז בימי חורפו, וכאשר הוא מברך בשחר "שלא עשני גוי" מתמלא לבו כ"כ התלהבות ושמחה, עד שאינו עוצר כח להתפלל הלאה כדבעי! (והצדיק מסטולין כשקרא ה"קוויטל'ך" קרא בהתפעלות: "אברכים בני עליה כאלו נמצאים פה?!")

יקר וגדולה

למשמע הסיפור קם אחד מן החבורה והביא כעין תנא-דמסייע לאשש את הדברים מספר "פלא יועץ", שחיברו החסיד רבי אליעזר פאפו זלה"ה, ואשר מתוכו נקראים אמריו המתקנים כהאי לישנא: "והחי יתן אל לבו, מה יקר וגדולה נעשה לאיש אשר המלך חפץ בו והקים מעפר דל, ורצה בו שישרת לפניו... וסו"ס המלך הוא בשר ודם כמוהו, היום כאן ומחר בקבר... על אחת כמה וכמה צריך שישמח האיש אשר מלך העולם – אשר אין מספר לגודויו מלאכים ושרפים – בחר ורצה בו לעמוד לשרת לפניו ולברך בשמו, ולדבר אליו פנים אל פנים בכל עת, מה שלא ניתן רשות למלאכי השרת, ומשתעשע בנו, ויש לו נחת רוח גדול במעשינו – אי-אפשר שלא לשמוח!"

הלא זה הדבר, קרא האיש נפעם, שסיפר הרבי על אותו רועה צאן, יהודי

פסוק

שיח

חסידים

פרק ראשון / אשרינו מה טוב חלקנו

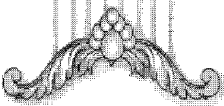
תמים פשוט־שבפשוטים, שהחליט ללמוד את ביאורי התפילה ("טייטש") כדי שלפחות יבין פירוש המלים מה שהוא אומר, וכשהגיע ל"ואהבת את ה' אלקיך", דיבר אל עצמו: "האמנם, היתכן כדבר הזה, שפל אנשים כמוני מצווה לאהוב את ה' הגדול?!"

ומזו ה"תגלית" כשלעצמה נתמלא שמחה...

השמחה מעומק ההכרה

נענה מישהו שעמד מולו והחזיק אחריו בקריאה של התפעלות: כלום יש ^{הוא} חֵךְ מתוק מדברי רבי אייבו במדרש: "כשתהיה עומד להתפלל יהא לבך שמח עליך, שאתה מתפלל לאלקים שאין כיוצא בו!"

ואיך אומר רמח"ל ב"מסילת ישרים", ציטט בעל־פה מזכרוננו, "זאת היא השמחה האמיתית – שיהיה לבו של אדם עלז על שהוא זוכה לעבוד לפני האדון ית' שאין כמוהו... כל מה שזוכה ליכנס יותר לפנים בחדרי ידיעת גדולתו ית', יותר תגדל בו השמחה ויהיה לבו שש בקרבו..."

מסוד

שיח

חסידים

